

Мінченко М. В.Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

СЛУЖБОВА КАР'ЄРА ТОВАРИШІВ ГОЛІВ НІЖИНСЬКОГО ОКРУЖНОГО СУДУ (1874–1919 РР.)

У статті окреслено умови добору та реконструйовано професійний шлях товаришів голів Ніжинського окружного суду, що функціонував упродовж 1874–1919 рр. Методологія дослідження ґрунтується на принципах історизму й об'єктивності. На основі аналізу статистичних матеріалів, репрезентованих календарями по Чернігівській губернії, пам'ятних книжок, списків, архівних матеріалів вдалося ідентифікувати 7 товаришів голів. Одним із головних завдань влади другої половини ХІХ ст. було забезпечити новоутворені суди якісними кадрами, які повністю були віддані Російській імперії, а відтак вони мали можливість професійного зростання. Службова кар'єра товаришів голів Ніжинського окружного суду характеризувалася мобільністю та постійним рухом уперед. У системі судочинства вони по чергово обіймали чини прокурорського нагляду й судові. Юридичного досвіду посадовці також набували у складі судових палат і Департаменту Міністерства юстиції, Міністерства внутрішніх справ. Схвалення роботи правників офіційною владою підтверджувалося їхніми нагородами, послужними досягненнями згідно з Табелем про ранги. Перспективним напрямом для подальших досліджень є докладне вивчення кадрового складу Ніжинського окружного суду і введення цієї інформації до наукового обігу.

Ключові слова: *судова реформа 1864 р., службова кар'єра, Чернігівська губернія, Ніжинський окружний суд, товариш голови суду.*

Постановка проблеми. В умовах жорсткої реальності відбувається виборювання свобод і цінностей кожного громадянина на усій території України, що передбачає Основний Закон, а відтак – поступ правової держави. Відбудова України повинна передбачити у тому числі і проведення судової реформи як одну із пріоритетних задач для зміцнення законності, правопорядку, захисту державного суверенітету, територіальної цілісності. Позитивні зрушення можливі завдяки кваліфікованим працівникам. Є потреба здійснити дослідження в напрямку історії становлення судочинства. Це вивчення надасть можливість порівняти сучасні реалії й зміни другої половини ХІХ ст. та якісно змінити вектори проведення майбутньої судової реформи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання кадрового забезпечення дослідники вивчали в контексті судової реформи у цілому. Варто виокремити розвідки українських вчених. Так, О. Ф. Кістяківський ілюстрував непрофесійний підхід до підбору кадрів для судових установ імперії [27, с. 228–229]. В. С. Шандра зазначила проблему кадрового дефіциту в період ліберальних реформ 60–70-х рр. ХІХ ст.; вказала, що професіоналізація й спеціалізація – основа формування

нового типу державного службовця за реформою 1864 р. Утім, керівні посади були доступними для тих, хто мав представляти інтереси влади [32].

Історіографія дослідження дозволяє констатувати про недостатню кількість наукових праць, присвячених питанню кадрового забезпечення Ніжинського окружного суду [28]. Це зумовлює додаткову актуальність теми. Варто відмітити словник С. В. Волкова, де подано стислу довідку про шість товаришів досліджуваної установи [9].

Постановка завдання. Запропонована стаття є однією з перших спроб проаналізувати порядок набуття повноважень товаришів голів Ніжинського окружного суду, реконструювати їх кар'єрний шлях. Хронологічні межі дослідження охоплюють 1874–1919 рр. і визначені періодом функціонування інстанції.

Джерельною базою дослідження є статистичні матеріали, репрезентовані календарями по Чернігівській губернії, пам'ятні книжки, списки, а також архівні матеріали.

Виклад основного матеріалу дослідження. Доцільно зазначити, що Ніжинський окружний суд був створений 20 червня 1874 р. [8]. Повноваження посадових осіб судових органів закріплювалися нормативно-правовим актом «Учреждение

судебних установлений». З'ясовано, що особа могла претендувати на посаду голови, товариша голови у разі наявності атестату університету чи іншого закладу про закінчення курсу юридичних наук або кандидат на посаду мав скласти іспити з цих наук. Голова, товариш голови окружного суду визначалися із числа осіб, які 3 роки були у складі судового відомства на посаді не нижче члена і прокурора окружного суду. Ухвалював рішення про призначення на посаду імператор за представленням міністра юстиції. Заборона претендувати на вищезазначені посади стосувалася осіб, які знаходилися під слідством або були засуджені [30].

Занашими підрахунками, упродовж 1874–1919 рр. на посаді товариша голови Ніжинського окружного суду працювало сім осіб: Г. І. Жуковський, Д. О. Вікторов, Й. М. Пашковський, В. В. Попов, М. Ф. Івенсен, І. Г. Орленко, П. О. Луцкевич.

З'ясовано, що першим товаришем голови Ніжинського окружного суду був **Григорій Іванович Жуковський**. Він народився 22 серпня 1835 р. у родині дворянина. На момент народження сина батько мав чин надвірного радника. Григорій Іванович навчався у Санкт-Петербурзькій гімназії, після закінчення якої мав право отримати чин XIV класу.

Службову діяльність Г. І. Жуковський розпочав 10 серпня 1858 р. у канцелярії начальника Оренбурзької губернії у чині канцелярських чиновників колезьким реєстратором. Після цього виконував обов'язки секретаря Оренбурзького губернського правління (з 10 вересня 1858 р.), діловода за постановою Оренбурзької палати державного майна (з 28 лютого 1860 р.). 15 березня 1862 р. Григорія Івановича призначили членом від уряду Уфимського, Бирського, Мензелінського мирових з'їздів. 28 серпня 1863 р. був звільнений зі служби за сімейними обставинами.

Г. І. Жуковський був двічі затверджений на посаду секретаря Самарського дворянського депутатського зібрання (10 лютого 1864 р., 14 вересня 1866 р.). З 12 жовтня 1866 р. він працював мировим посередником III дільниці Самарського повіту, з 25 січня 1867 р. – мировим посередником Самарського повіту.

Після цього, 19 листопада 1867 р. Григорій Іванович був зарахований до Міністерства внутрішніх справ з відставкою з посади мирового посередника, з 15 березня 1869 р. працював членом Самарської палати кримінального та цивільного суду, а з 12 квітня 1869 р. до 21 травня 1869 р. виконував обов'язки дільничного мирового судді Самарського мирового округу, з 28 квітня 1869 р. – мирового посередника.

Становлення кар'єри правника Г. І. Жуковський продовжував на посадах члена Самарського окружного суду (з 25 листопада 1870 р.), товариша голови Ніжинського окружного суду (з 20 травня 1874 р.), голови Радомського окружного суду (з 8 лютого 1878 р.). Успішну чиновницьку кар'єру правник завершив на посаді сенатора. Дослужився до чину таємного радника (1895 р.).

Г. І. Жуковського нагородили знаком «За введення в дію Положення 19 лютого 1861 р.» (15 березня 1863 р.). Помер 5 березня 1900 р. [1; 29].

Наступним товаришем голови Ніжинського окружного суду був **Дмитро Олександрович Вікторов**. Він народився 15 серпня 1846 р. у родині дворянина православного віросповідання. Дмитро Олександрович навчався в Імператорському Харківському університеті, де закінчив курс юридичних наук зі званням дійсного студента.

Д. О. Вікторов розпочав службову діяльність 7 листопада 1868 р. кандидатом на судову посаду при Орловському окружному суді. Нетривалий час виконував обов'язки помічника секретаря по II кримінальному відділенню (з 18 грудня 1868 р. до 20 березня 1869 р.), секретаря цивільного відділення (з 20 березня до 31 червня 1869 р.), секретаря II кримінального відділення (з 16 серпня 1869 р.), старшого нотаріуса Орловського окружного суду (з 2 січня до 4 березня, з 20 квітня до 10 червня 1870 р.). 15 червня 1872 р. був призначений членом Орловського окружного суду.

З 8 лютого 1878 р. Дмитро Олександрович продовжив кар'єру у Ніжині на посаді товариша голови окружного суду, нетривалий час виконував обов'язки голови (у 1878 р. з 1 серпня до 7 вересня; у 1879 р. з 1 серпня до 2 вересня; у 1880 р. з 1 до 24 лютого; у 1881 р. з 9 березня до 8 травня, з 15 травня до 1 серпня, у 1882 р. з 5 до 16 травня; у 1883 р. з 25 січня до 5 лютого, 16 травня, з 21 вересня до 30 вересня 1883 р.). 26 жовтня 1883 р. був призначений членом Віленської судової палати.

Результатом успішної кар'єри було зарахування Д. О. Вікторова на посаду сенатора і досяг чину таємного радника (1901 р.). Був нагороджений орденом Св. Станіслава II ст. (1 січня 1883 р.). Правник помер після 1916 р. [2]

Справу Дмитра Олександровича Вікторова продовжив **Йосиф Михайлович Пашковський**. Він народився 12 червня 1846 р. у м. Криве Озеро Херсонської губернії у родині римо-католицького віросповідання. Йосиф Михайлович навчався в Імператорському училищі правознавства, по закінченню якого отримав чин X класу. Статус спадкового дворянина набув у Чернігівській губернії.

Й. М. Пашковський розпочав кар'єру 18 травня 1867 р. кандидатом на судову посаду при Псковському окружному суді. Він почергово обіймав судові чини та прокурорського нагляду: судового слідчого Пскова, II дільниці Псковського повіту (з 18 липня 1867 р., з 25 вересня 1867 р., з 19 жовтня 1867 р. до 9 березня 1868 р., з 8 травня 1868 р., з 19 жовтня 1868 р., з 9 грудня 1868 р.), Олонецького повіту округу Псковського окружного суду (з 24 січня 1869 р.), Псковського окружного суду (з 26 січня 1871 р.); товариша прокурора Нижегородського окружного суду (з 24 квітня 1871 р.), почесного мирового судді Козелецького повітового судово-мирового округу (з 3 грудня 1875 р.). 2 листопада 1876 р. правник був відряджений у м. Ржев, де здійснював нагляд за провадженням слідства у справі зловживань у Ржевському відділенні Волзько-Камського банку.

Після цього Йосиф Михайлович працював товаришем прокурора Московського окружного суду (з 27 березня 1878 р.), товаришем голови Казанського (з 2 липня 1880 р.) і Ніжинського (з 2 листопада 1883 р.) окружних судів, членом Одеської судової палати (з 17 листопада 1893 р.).

Правник був нагороджений орденом Св. Станіслава II ступеня (1 січня 1887 р.), дослужився до чину дійсного статського радника (1899 р.). Помер 10 січня 1905 р. [3; 10–12].

Наступним товаришем голови Ніжинського окружного суду був **Віктор Васильович Попов**. Він народився 28 жовтня 1844 р. у родині обер-офіцера в м. Ось Пермської губернії, спадковий дворянин православного віросповідання.

31 серпня 1859 р. з п'ятого класу Пермської гімназії Віктор Васильович зарахований у штат Пермського губернського правління зі званням канцелярського служителя. Після цього виконував обов'язки помічника столоначальника 9 столу (з 30 жовтня 1861 р.), столоначальника (з 11 травня до 1 липня 1862 р., з 3 жовтня 1862 р.). З 20 серпня 1864 р. В. В. Попов перебував у відставці.

Віктор Васильович навчався в Імператорському Казанському університеті, де отримав ступінь кандидата юридичних наук. 1 липня 1871 р. він розпочав службову діяльність на посаді помічника секретаря Саратовської судової палати по кримінальному департаменту.

В. В. Попов продовжив кар'єру правника, виконуючи обов'язки секретаря Казанської судової палати по цивільному департаменту (з 17 вересня 1874 р.), члена Ізюмського (4 березня 1876 р.) та Київського (з 4/16 вересня 1885 р.) окружних судів, товариша голови по II цивіль-

ному відділенню суду (з 16 грудня 1885 р. до 30 квітня 1886 р.), завідувача III цивільного відділення (з 1 вересня 1886 р. по 1 жовтня 1891 р.), завідувача I цивільного відділення (з 23 листопада до 30 грудня 1893 р.).

Наступні 8 років свого життя Віктор Васильович присвятив службі у Ніжинському окружному суді, де з 15 грудня 1893 р. працював товаришем голови, і, нетривалий час, головою суду: з 1 до 15 червня 1894 р.; з 1 червня до 15 липня 1895 р.; з 23 листопада 1896 р. до 19 грудня 1897 р.; з 15 липня до 1 вересня 1897 р.; з 15 липня до 1 вересня 1898 р.; з 22 червня до 15 липня 1899 р.; з 1 червня до 15 липня 1900 р.; з 1 червня до 15 липня 1901 р.; з 6 листопада 1901 р. до 27 лютого 1902 р.; з 8 травня 1902 р. до 12 червня 1902 р.

Після цього В. В. Попов працював членом Київської судової палати (20 червня 1902 р.) Наприкінці кар'єри він отримав чин дійсного статського радника (1905 р.).

Віктора Васильовича Попова нагородили такими орденами: Св. Станіслава II ст. (1 січня 1879 р.), Св. Анни II ст. (15 травня 1883 р.), Св. Володимира IV ст. (1 січня 1890 р.), отримав срібну медаль «У пам'ять імператора Олександра III» на стрічці ордену Св. Олександра Невського (26 лютого 1896 р.) [4; 13–17].

Справу Віктора Васильовича Попова продовжив **Микола Федорович Івенсен**. Він народився 13 червня 1849 р. у м. Кам'янець-Подільський, навчався в Імператорському університеті Св. Володимира, який закінчив зі званням кандидата юридичних наук. Микола Федорович був дворянином Київської губернії.

М. Ф. Івенсен службову діяльність розпочав 3 липня 1874 р. кандидатом на посаду судового слідчого при Волинській палаті кримінального і цивільного суду. 21 вересня 1874 р. був відряджений у справах до судового слідчого I дільниці м. Житомира. 8 грудня 1875 р. включений до Департаменту Міністерства юстиції з відрядженням за розпорядженням Волинського губернського прокурора.

Після цього Микола Федорович виконував обов'язки судового слідчого I дільниці м. Вільне (з 15 червня 1876 р.), товариша Волинського губернського прокурора (з 3 квітня 1877 р.), товариша прокурора Житомирського окружного суду (з 29 червня 1880 р.), члена Уманського (з 19 лютого 1886 р.) та Житомирського (з 29 квітня 1892 р.) окружних судів. 23 травня 1892 р. правник відряджений у кримінальне відділення окружного суду.

27 вересня 1902 р. М. Ф. Івенсен затверджений товаришем голови Ніжинського окружного суду. Отримав чин статського радника (3 липня 1892 р.).

Миколу Федоровича нагородили орденами Св. Станіслава III ст. (1 січня 1886 р.), II ст. (1 січня 1895 р.), Св. Анни II ст. (1 січня 1901 р.), срібною медаллю «У пам'ять імператора Олександра III» на стрічці ордену Св. Олександра Невського (26 лютого 1896 р.). Помер правник 18 серпня 1906 р. [5; 18–20]

Наступником був *Іван Георгійович Орленко*. Він народився 19 жовтня 1850 р. у м. Глухів у родині спадкових почесних громадян православного віросповідання. Був нащадком козацького роду. Навчався на юридичному факультеті Імператорського Новоросійського університету по закінченню якого отримав званням дійсного студента. Проживав в м. Сизрань Симбірської губернії.

Іван Георгійович на службі з 9 вересня 1875 р., працював помічником секретаря Херсонського окружного суду (з 9 вересня 1875 р.), кандидатом на судові посади при прокурорі Одеської судової палати (з 11 липня 1878 р.).

Протягом 1878 р. І. Г. Орленко перебував у відрядженні при Херсонському окружному суді: 9 серпня – за розпорядження прокурора, у термін з 18 серпня до 4 жовтня – до судового слідчого VIII дільниці, а з 4 жовтня він виконував обов'язки судового слідчого II дільниці.

19 січня 1880 р. Іван Георгійович був зарахований до Міністерства юстиції з відрядженням у Подольську палату кримінального і цивільного суду для участі у вирішенні справ на правах члена, а 18 червня – до Департаменту Міністерства юстиції. Після цього з 29 червня виконував обов'язки судового слідчого Кам'янець-Подільського окружного суду, а 7 липня 1880 р. правник був відряджений у I дільницю Балтського повіту. З 16 березня 1883 р. до 13 серпня 1886 р. виконував обов'язки судового слідчого.

Після цього І. Г. Орленка призначили дільничним мировим суддею і головою з'їзду мирових суддів Старокостянтинівського округу Волинської губернії. З 22 травня 1887 р. Іван Георгійович призначений обов'язковим членом з'їзду і попечителем арештного дому, членом повітового у питейних справах присутствія, а з 15 липня входив до складу Старокостянтинівського повітового у чиншевих справах присутствія.

І. Г. Орленка з 1 квітня 1890 р. обрали на три роки на посаду голови Старокостянтинівського з'їзду мирових суддів. Правник виконував обов'язки члена Симбірського окружного суду

(з 7 червня 1892 р.), повітового члена Симбірського окружного суду по Сизранському повіту (з 13 липня 1894 р.).

З 20 жовтня 1906 р. Івана Георгійовича призначили товаришем голови Ніжинського окружного суду. У цій установі правник нетривалий час виконував обов'язки голови: у 1907 р. з 1 вересня до 26 листопада у зв'язку із смертю Ю. І. Рахальського, з 10 до 19 жовтня 1909 р., з 22 грудня 1909 р. до 18 січня 1910 р., з 15 до 26 квітня 1910 р., з 5 травня до 15 липня, з 9 вересня 1910 р. до 26 травня 1911 р. Дослужився до чину дійсного статського радника (1 січня 1905 р.).

Івана Георгійовича нагородили срібною медаллю «У пам'ять імператора Олександра III» на стрічці ордену Св. Олександра Невського (26 лютого 1896 р.), орденами Св. Станіслава II ст. (1 січня 1898 р.), Св. Володимира III ст. (1 січня 1909 р.). Правник помер 5 січня 1912 р. [6; 21–24; 31]

Справу Івана Георгійовича Орленка продовжив *Петро Олексійович Луцкевич*. Він народився 11 червня 1861 р. у родині спадкових дворян православного віросповідання. Навчався Петро Олексійович в Імператорському університеті Св. Володимира, який закінчив зі ступенем кандидата прав.

23 лютого 1888 р. П. О. Луцкевич зарахований до Департаменту Міністерства юстиції з відрядженням у справах у канцелярію з'їзду мирових суддів Сквирського округу Київської губернії, а з 1 квітня 1887 р. та з 1 квітня 1890 р. – почесний мировий суддя Сквирського округу (був обраний терміном на три роки).

Нетривалий час виконував обов'язки дільничного мирового судді Сквирського округу: з 9 до 11 листопада, з 22 до 26 листопада, з 7 грудня 1889 р. до 14 січня 1890 р., з 11 до 14 травня, з 19 до 24 червня, з 25 червня до 25 липня, з 16 до 31 серпня 1890 р.

1 січня 1891 р. П. О. Луцкевич був призначений додатковим мировим суддею Уманського округу, з 7 лютого – членом Уманського у питейних справах присутствія, членом Уманського тюремного комітету, попечителем Уманського арештного дому, з 7 жовтня – дільничним мировим суддею Сквирського округу, з 4 листопада – обов'язковим членом з'їзду. З 6 квітня 1893 р. Петро Олексійович виконував обов'язки попечителя арештного дому в м. Сквир.

П. О. Луцкевич був обраний головою з'їзду мирових суддів Сквирського округу терміном на три роки: 1 квітня 1896 р., 1 квітня 1899 р., 1 квітня 1902 р.

Після цього працював на посадах члена Київського окружного суду (з 25 січня 1903 р.), голови Сквирської повітової комісії по виборах у Державну Думу (з 28 вересня 1905 р.), почесного мирового судді Сквирського округу (з 1 квітня 1908 р.), голови Київської повітової комісії по виборах в Державну Думу (з 8 травня 1909 р.). 13 лютого 1912 р. Петро Олексійович призначений товаришем голови Ніжинського окружного суду. На кінець кар'єри досяг чину дійсного статського радника (1 січня 1914 р.).

П. О. Луцкевича нагородили орденами Св. Анни III ст. (1 січня 1896 р.), Св. Анни II ст. (1 січня 1901 р.), срібною медаллю «У пам'ять імператора Олександра III» (26 лютого 1896 р.), світло-бронзовою медаллю «У пам'ять 300-річчя царювання дому Романових» (21 лютого 1913 р.) [7; 25; 26].

Висновки. Отже, аналіз джерельної бази дозволив реконструювати професійний шлях товаришів голів Ніжинського окружного суду (1874–1919 рр.): Г. І. Жуковського, Д. О. Вікторова, Й. М. Пашковського, В. В. Попова, М. Ф. Івенсена, І. Г. Орленка, П. О. Луцкевича. Відповідно до «Учреждения судебных установлений» закріплювався порядок набуття повноважень товаришів голів окружного суду. Одним із головних завдань влади другої половини XIX ст. було забезпечити новоутворені суди якісними кадрами, які повністю були віддані Російській імперії, а відтак вони мали можливість кар'єрного зростання.

Більшість ідентифікованих осіб були дворянського походження православного віросповідання, але виявлено і римо-католицького (Й. М. Пашковський). Цікаво, що серед них був нащадок козацького роду (І. Г. Орленко). Правники навчалися у Санкт-Петербурзькій гімназії, Імператорському Харківському університеті, Імператорському училищі правознавства, Імператорському Казанському університеті, Імператорському університеті Св. Володимира, Імператорському Новоросійському університеті.

З'ясовано, що службову діяльність розпочинали у віці 17 років помічником столоначальника, у віці 21–26 років – колезьким реєстратором у канцелярії начальника губернії, кандидатом на судову посаду при окружному суді, кандидатом на посаду судового слідчого при палаті криміналь-

ного і цивільного суду, помічником секретаря. Були випадки коли особу одразу після закінчення університету зараховували до Департаменту Міністерства юстиції (П. О. Луцкевич).

Службовці займали адміністративні посади, почергово обіймали чини прокурорського нагляду й судові. Варто зазначити, що особи до свого призначення товариша голови нічого спільного з Ніжинським окружним судом не мали і були імпортовані з інших губерній: Г. І. Жуковський (Самарська губернія), Д. О. Вікторов (Орловська губернія), Й. М. Пашковський (Казанська губернія), В. В. Попов (Київська губернія), М. Ф. Івенсен (Волинська губернія), І. Г. Орленко (Симбірська губернія), П. О. Луцкевич (Київська губернія). Більшість осіб були членами окружних судів у зазначених губерніях (Г. І. Жуковський, Д. О. Вікторов, В. В. Попов, М. Ф. Івенсен). Досвід товариша голови вже мав Й. М. Пашковський. Імовірно влада мала труднощі у забезпеченні судового органу місцевими кваліфікованими кадрами.

Цікаво, що на момент призначення Д. О. Вікторов був молодшим за віком товаришем голови (31 рік), найстарший – І. Г. Орленко (56 років). Найдовше цю посаду обіймали двоє службовців – Й. М. Пашковський (1883–1893 рр.), В. В. Попов (1893–1902 рр.). Д. О. Вікторов, В. В. Попов, І. Г. Орленко нетривалий час виконували обов'язки голови.

За сумлінну працю посадовці отримували ордени Св. Станіслава III, II ст., Св. Анни III, II ст., Св. Володимира IV, III ст., знак «За введення в дію Положення 19 лютого 1861 р.», медалі «У пам'ять імператора Олександра III», «У пам'ять 300-річчя царювання дому Романових».

Кар'єрний рух очільників підтверджували послужні досягнення згідно з Табелем про ранги. За нашими підрахунками, Жуковський Г. І., Вікторов Д. О. дослужилися до III чину, Пашковський Й. М., Попов В. В., Орленко І. Г., Луцкевич П. О. досягли IV чину, Івенсен М. Ф. – V чину. Результатом успішної кар'єри було зарахування Г. І. Жуковського та Д. О. Вікторова на посаду сенатора.

Перспективним напрямом для подальших досліджень є докладне вивчення членів Ніжинського окружного суду і введення цієї інформації до наукового обігу.

Список літератури:

1. Відділ забезпечення збереженості документів Державного архіву Чернігівської області в м. Ніжин (далі – ВДАЧОН). Ф. 358. Оп. 1. Спр. 354. Арк. 1–17.
2. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 391. Арк. 1–14.
3. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 420. Арк. 1–52.
4. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 520. Арк. 1–19.

5. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 609. Арк. 1–30.
6. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 654. Арк. 1–62.
7. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 738. Арк. 1–45.
8. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 798. Арк. 1.
9. Волков С. В. Высшее чиновничество Российской империи. Краткий словарь. Москва : Русский фонд содействия образованию и науке, 2016. URL: <https://history.wikireading.ru/hqH9rdmu3k> (дата звернення: 25.08.2022).
10. Календарь Черниговской губернии на 1888 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1887. С. 314.
11. Календарь Черниговской губернии на 1890 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1889. С. 181.
12. Календарь Черниговской губернии на 1893 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1892. С. 245.
13. Календарь Черниговской губернии на 1896 год. Чернигов: Типография губернского правления, 1895. С. 456.
14. Календарь Черниговской губернии на 1898 год. Чернигов: Типография губернского правления, 1897. С. 102.
15. Календарь Черниговской губернии на 1899 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1899. С. 105.
16. Календарь Черниговской губернии на 1901 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1900. С. 110.
17. Календарь Черниговской губернии на 1902 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1901. С. 137.
18. Календарь Черниговской губернии на 1904 год. Чернигов: Типография губернского правления, 1903. С. 148.
19. Календарь Черниговской губернии на 1905 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1904. С. 149.
20. Календарь Черниговской губернии на 1906 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1906. С. 154.
21. Календарь Черниговской губернии на 1907 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1907. С. 161.
22. Календарь Черниговской губернии на 1908 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1908. С. 173.
23. Календарь Черниговской губернии на 1909 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1908. С. 180.
24. Календарь Черниговской губернии на 1911 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1910. С. 203.
25. Календарь Черниговской губернии на 1913 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1912. С. 221.
26. Календарь Черниговской губернии на 1915 год. Чернигов : Типография губернского правления, 1914. С. 234.
27. Кістяківський О. Ф. Щоденник (1874–1885) [у 2 т.] / упоряд. В. С. Шандра та ін. К. : Наук. думка, 1994. Т. 1 : (1874–1879). 645 с.
28. Мінченко, М., Федоров, І. Кар'єрний шлях голів Ніжинського окружного суду (1874–1919 рр.). *Сіверянський літопис*. 2021. № 3. С. 89–97. DOI: 10.5281/zenodo.5084852
29. Памятная книжка на 1878 год. Чернигов : Губернская типография, 1878. С. 104.
30. Полное собрание законов Российской империи. Собрание второе. Санкт-Петербург : Типография II Отделения Собственной Его Императорского Величества канцелярии, 1867. Т. 39. Ч. 2. № 41475. С. 195–197.
31. Список гражданским чинам. Санкт-Петербург : Типография Правительствующего Сената, 1907. С. 1920.
32. Шандра В. С. Долання кадрового дефіциту під час ліберальних реформ 1860–1870-х рр.: особливості українських губерній Російської імперії. *Український історичний журнал*. 2013. № 6. С. 92–111.

Minchenko M. V. PROFESSIONAL CAREER OF COMRADE OF NIZHYN DISTRICT COURT HEADS (1874–1919)

The article outlines the conditions of selection of the comrade heads of the Nizhyn District Court, functioning during 1874–1919, and reconstructs their professional career. The research methodology is based on the principles of historicism and objectivity. It was possible to identify seven comrade heads of the court drawing on analysis of statistical materials represented by calendars for the Chernihiv province, memorial books, lists,

and archival materials. One of the main tasks of the government in the second half of the 19th century was to provide the newly formed courts with high-quality personnel who were completely devoted to the Russian Empire. Therefore, they had the opportunity for professional growth. The career of the comrade head of the Nizhyn District Court was characterized by mobility and constant development. They alternately held positions of prosecutorial supervision and judicial duties in the judicial system. The officials also gained experience in the judicial chambers and the Department of the Ministry of Justice, Ministry of Internal Affairs. The lawyers' awards and meritorious achievements according to the Table of Ranks confirmed the approval of their work by the official authorities. A promising direction for further research is a detailed study of the personnel of the Nizhyn district court and the introduction of this information into scientific discourse.

Key words: *Judicial Reform of 1864, professional career, Chernihiv province, Nizhyn district court, comrade head of the court.*